عکس: معصومه احمدی

نقدی بر «توئیتری و اینستاگرامی شدن اندیشه»

هذیان‌گویی‌های عالمانه در فضای مجازی

جامعه ما دچار نوعی سکوت گفتمانی شده است

مطالعات فرهنگی

دکتر آرش حیدری
جامعه‌شناس فرهنگی و عضو هیأت علمی دانشگاه علم و فرهنگ

در زمانه‌ای بسر می‌بریم که مدام برای مسائل مختلف جامعه راهکار طلب می‌شود؛ چون فرض براین است وضعیت را به درستی شناخته‌ایم و حالا نوبت ارائه راه‌حل است. درحالی که ما هنوز به شناخت درست وضعیت نرسیده‌ایم. یکی از علل این عدم شناخت، «اینستاگرامی و توئیتری شدن اندیشه» است که با تکه‌تکه کردن گفتارها، مجمع‌الجزایر جهل می‌آفرینند که می‌تواند ما را در وضعیت «توهم فهم وضعیت» فرو برد و تولد «گفتار عمیق» را ناممکن کند. در این گفتار، دکتر آرش حیدری این وضعیت و پیامدهای آن را تحلیل می‌کند. او معتقد است این پدیده، مهم‌ترین بحران فضای اندیشه‌ای ماست که عده‌ای با انتشار کلیپ‌های بریده بریده‌شده از گفتارهای انتقادی در فضای مجازی با کمک هجمه کامنت‌نویس‌ها و فیگورهای علمی فکر می‌کنند گفتار عالمانه خلق کرده‌اند. در حالی که این قلمرو پر سر و صدایان، همان مسیر تولد رمال و کف‌بین است؛ کسانی که بدون جریان‌شناسی و شناخت فرآیندها مدعی‌اند که برای مسائل مختلف، راه‌حل دارند. مکتوب حاضر، متن ویرایش و تلخیص شده «ایران» از سخنرانی اوست که در همایش «انواع مواجهه با جنگ» در محل انجمن جامعه‌شناسی ایران ارائه شده است.

> جنگ تحمیلی ۱۲ روزه اخیر آشکار کرد که نظریه جامعه تودەوار، نظریه جامعه توتالیتر، نظریه جامعه فروپاشیده، نظریه جامعه استبدادزده، ژانرهای خلقیاتی؛ همه کلیشه‌هایی هستند که دیگر قادر به تولید گفتار عالمانه برای وضعیت امروز ما نیستند و هیچ‌کدام نتوانستند واکنش اجتماعی که به جنگ داده شد را تحلیل کنند

در دوره‌ای بسر می‌بریم که گفتمان‌های شبه‌عالمانه بسیار متکثر شده و نمودی از افول حیات دانشگاهی و نظام اندیشه‌ای است. البته هستند هنوز عالمان بزرگ و ارزشمندی که کار علمی عمیق انجام می‌دهند اما متأسفانه جریان غالب فکری، مسیر روشنی را پیش نگرفته است و بخش عمده‌ای از این وضعیت به «توئیتری و اینستاگرامی شدن اندیشه» برمی‌گردد.

جامعه در «وضعیت پیشاگفتمانی» به حیات خود ادامه می‌دهد و مکانیسم‌های بقا و همبستگی اجتماعی را پیش می‌برد، اما این مکانیسم‌ها در گفتار علمی رایج جایگاهی ندارند، زیرا قلمرویی که باید آنها را به گفتار درآورند یعنی «سیاست»، «هنر» و «علم» نتوانسته‌اند ارتباط ارگانیک با این وضعیت برقرار کنند و گفتارشان به «هذیان» بدل شده است. به عنوان مثال در جنگ تحمیلی اخیر ما از همین نحله «سفیدشویی استعمار» را شاهد بودیم.

سفیدشویی استعمار

درست در لحظاتی که مردم زیر بمب و موشک بودند، گروهی به خیال خود می‌خواستند «ایران را دوباره بزرگ کنند!» این جریان که خود را اپوزیسیون می‌نامیدند، با اسطوره‌سازی از دوران پس از جنگ در کشورهایی مانند ژاپن و آلمان و ویتنام و با نادیده گرفتن واقعیت‌های سخت و هزینه‌های انسانی آنها، سعی در سفیدشویی استعمار داشتند. اما هیچ کدام‌شان به ما نگفتند که در ژاپن و آلمان تا ۵ سال بعد از جنگ، غذا و نان جیره‌بندی بود. هیچ‌کس برای ما از صدها هزار نفری که در جنگ و قحطی ژاپن کشته شدند، چیزی نگفت. هیچ‌کس نگفت که میزان بمبی که بر ویتنام ریخته شد بیش از جنگ جهانی دوم بود! یا نگفتند که سال‌ها بعد از پایان جنگ آمریکا با عراق و حذف صدام، هنوز تحریم‌های آمریکا علیه عراق پابرجاست. استعمار چنین پدیده‌ای است. استعمار، تاریخ خود را می‌نویسد و می‌گوید قاره آمریکا را کشف کردیم؛ گویی آنجا انسانی نبود. در حالی که آنان بومیان را کشتند و از جنایات سیستماتیک‌شان فیلم ساختند و در ژانرهای مختلف در جهان توزیع کردند. اکنون هم زوال مفاهیمی چون «حقوق بشر» و «نظم بین‌الملل» و... را در صحنه غزه رقم زده‌اند.

تئوریزه کردن استعمار

جریان استعمارزده داخلی و خارجی، با رمال‌ها و کف‌بین‌های شبه‌علمی که در فضای مجازی دارند این استعمار را توجیه و تئوریزه می‌کنند و عجیب اینکه حتی از آنان می‌شنویم هند زمانی توسعه یافت که مستعمره شد!

متأسفانه در نظامات نظری و ادبیات علوم‌انسانی کم نیستند افرادی که به وقیح‌ترین شکل، استعمار را صورت‌بندی‌های نظری می‌کنند و به سفیدشویی استعمار می‌پردازند. از این روست که معتقدم «امروز استعمارزدگی بحرانی بزرگ در جامعه ماست» در حالی که ما ساختاری که تحویل گرفتیم حاصل ۲۰۰ سال مبارزات ضداستعماری جنبش‌های دموکراسی‌خواه در ایران است اما اکنون صدایی اقلیت از درون و برون جامعه مدافع استعمار شده است و این حیرت‌آور است. این وضعیت محصول اتفاقی است که من اسمش را «بومی‌سازی استراتژی‌های استعماری» می‌گذارم.

راه مقابله با استعمار؛ بازگشت و مذاکره با جامعه

استعمار چهار استراتژی دارد؛ «تفرقه‌انگیزی»، «کنترل فرهنگی»، «سلطه نظامی» و «بهره‌کشی اقتصادی» که باید هوشیار بود مبادا ذیل نام «سیاست‌ورزی» به درونی‌سازی استراتژی‌های استعماری مرتکب شویم. به عنوان مثال استراتژی فرهنگی که به حیات اجتماعی و کثرت‌های آن بی‌توجه است و تلاش دارد یک نوع سبک زندگی را بسازد و آن را به جامعه تحمیل کند یا برخی اتفاق‌هایی که در حوزه اقتصاد شاهد هستیم مثلاً در برهه‌ای میانگین رشد اقتصادی کشور به دشواری به عدد یک رسید اما در همان دوره با رشد ثروتمندان مواجه بودیم! یا وقتی با توزیع سیستماتیک رانت یک طبقه سرمایه‌دار شکل می‌گیرد که در لحظات بحرانی ثروتش را به خارج از کشور منتقل می‌کند و پشت جامعه را خالی می‌کند. همه اینها می‌تواند نوعی بومی‌سازی استراتژی‌های استعماری باشد. جنبش‌های ضداستعماری، بدون حمایت اجتماعی جلو نمی‌روند. مقابله با استعمار تنها در بازگشت و مذاکره با جامعه ممکن می‌شود؛ اما گفتمان‌های موجود فعلاً قادر نیستند این حیات اجتماعی را به گفتار عالمانه درآورند.

گفتار علمی؛ ناتوان از توضیح حیات اجتماعی

در وضعیت کنونی با جنگ سایه‌ها مواجه هستیم؛ جایی که «کاریکاتورهای لیبرالیسم» با «اشباح مارکسیسم» درگیرند و صحنه منازعه جدی فاقد گفتمانی است که وضعیت تاریخی ایران را نمایندگی کند. جریان دیگری هم وجود دارد که خود را ذیل نوع خاصی از تفکر انتقادی تعریف می‌کند و با خرج کردن مفاهیم انتقادی به نام مبارزه با امپریالیسم، امکاناتی که در این مفاهیم برای مبارزه وجود دارد را سلب می‌کند. اندیشه انتقادی باید بتواند با بازگشت به زمین تاریخی خود، وضعیت را توضیح‌پذیر کند. اما اکنون فاقد گفتمانی هستیم که بتواند وضعیت تاریخی اینجا و اکنون ما را نمایندگی کند. در حالی که از دل تولد چنین گفتمانی است که می‌توانیم راه رهایی از چالش‌ها و مسائل‌مان را پیدا کنیم وگرنه خرج کردن مفاهیم انتقادی بدون داشتن چشم‌اندازی به جامعه ایران و تحولات تاریخی آن بی‌ثمر است.

جنگ تحمیلی ۱۲ روزه اخیر آشکار کرد که گفتارهای ظاهراً عالمانه دیگر کارکرد ندارند؛ نظریه جامعه تودەوار، نظریه جامعه توتالیتر، نظریه جامعه فروپاشیده، نظریه جامعه استبدادزده، ژانرهای خلقیاتی؛ همه کلیشه‌هایی هستند که دیگر قادر به تولید گفتار عالمانه برای وضعیت امروز ما نیستند و هیچ‌کدام نتوانستند واکنش اجتماعی که به جنگ داده شد را تحلیل کنند.

برش

فراتر از «بحران گفتمانی»؛ فرو رفته در «سکوت گفتمانی»

وقتی تاریخ از علوم‌انسانی زدوده می‌شود و اندیشه درون‌ماندگار از علوم‌انسانی رخت برمی‌بندد و تربیت‌شدگان علوم‌انسانی به تکنیسین‌هایی در حوزه اقتصاد و جامعه‌شناسی و روانشناسی و مدیریت بدل می‌شوند اینجاست که «بحران گفتمانی» خود را نشان می‌دهد. این بحثی فلسفی و مهم است که فراتر از احکام تعیینی، هر جزئی را ذیل یک کل از پیش موجود باید دید و ارزیابی کرد تا بتوان درباره آن به «حکم تأملی» رسید و فردیت تاریخی پدیده‌ها را با مراجعه به لحظه‌های تاریخی درون‌ماندگارشان فهم‌پذیر کرد و این تنها با «ریاضت پژوهشگرانه» ممکن می‌شود. اما امروزه با توئیتری و اینستاگرامی شدن علم و افول حیات دانشگاهی، وضعیت امروز ما دچار نوعی «سکوت گفتمانی» شده است.

جدول سودوکو

ارقام ۱ تا ۹ را طوری در خانه‌های سفید قرار دهید که هر رقم در سطرها، ستون‌ها و مربع‌های کوچک ۳ در ۳ یکبار دیده شود

۴۸۲۵

آسان

				۶				
	۹		۴					۳
۲		۷	۳		۹	۵	۴	
	۴	۳	۱			۶		۵
۶	۸		۵		۷		۳	۹
۱		۹			۸	۲	۷	
	۶	۱	۸		۴	۹		۷
۴					۶		۱	
				۱				

متوسط

۹	۳			۱				۴
			۷		۵	۱	۳	
	۵							۲
۵	۴					۹	۶	
		۹				۲		
	۱	۶					۴	۳
۷							۹	
	۹	۵	۶		۳			
۴				۷			۸	۱

سخت

	۵	۲		۴				
۴		۸			۵		۶	
					۸		۹	
		۴	۸					
۸	۱		۳		۷		۵	۴
					۴	۲		
	۷		۱					
	۴		۵			۶		۸
				۹		۷	۲	

خیلی سخت

۳				۴				
۲					۳			
		۱			۸		۶	
		۹			۴		۸	۶
	۴			۶			۹	
۸	۷		۵			۳		
	۱		۴			۸		
			۳					۹
								۱

حل جدول سودوکو شماره ۴۸۲۵

آسان

۷	۶	۴	۳	۱	۸	۵	۲	۹
۲	۱	۳	۶	۵	۹	۸	۷	۴
۸	۵	۹	۴	۲	۷	۱	۶	۳
۶	۸	۲	۷	۳	۱	۴	۵	۹
۹	۳	۱	۸	۴	۵	۷	۲	۶
۴	۷	۵	۲	۹	۶	۳	۸	۱
۳	۲	۶	۹	۷	۴	۱	۸	۵
۵	۹	۸	۱	۶	۲	۴	۳	۷
۱	۴	۷	۵	۸	۳	۹	۱	۲

متوسط

۹	۸	۶	۵	۲	۱	۷	۳	۴
۴	۲	۷	۶	۸	۳	۱	۹	۵
۳	۵	۱	۷	۹	۴	۸	۶	۲
۸	۱	۳	۹	۶	۲	۵	۴	۷
۶	۹	۲	۸	۵	۷	۴	۱	۳
۷	۴	۵	۳	۱	۸	۶	۲	۹
۲	۳	۸	۴	۷	۶	۹	۵	۱
۵	۶	۹	۱	۴	۵	۲	۷	۸
۱	۷	۴	۲	۳	۹	۸	۶	۵

سخت

۶	۷	۳	۹	۸	۴	۲	۵	۱
۱	۴	۵	۷	۲	۶	۳	۸	۹
۸	۲	۹	۳	۵	۱	۴	۶	۷
۷	۱	۶	۵	۴	۹	۸	۳	۲
۳	۸	۲	۱	۷	۸	۹	۱	۶
۴	۶	۷	۲	۹	۳	۱	۸	۵
۹	۵	۱	۸	۶	۷	۲	۴	۳
۲	۳	۸	۶	۱	۲	۵	۷	۴
۵	۷	۴	۴	۳	۵	۶	۹	۸

خیلی سخت

۷	۵	۱	۳	۸	۴	۶	۲	۹
۹	۳	۸	۶	۲	۷	۱	۵	۴
۴	۶	۲	۹	۵	۱	۳	۸	۷
۳	۸	۶	۷	۴	۲	۹	۱	۵
۱	۷	۵	۸	۹	۳	۴	۶	۲
۶	۲	۹	۱	۷	۵	۸	۳	۴
۸	۴	۳	۵	۶	۹	۷	۲	۱
۲	۹	۷	۴	۱	۸	۵	۶	۳
۵	۱	۴	۲	۳	۶	۲	۹	۸

یک جدول با دو شرح

جدول روزنامه *ایران* دارای دو «شرح عادی و ویژه» است. در صورت تمایل به حل دو شرح ابتدا یکی از شرح‌ها را با مداد حل کرده و سپس با پاک کردن جواب شرح اول، به حل شرح دوم بپردازید.

۸۸۱۵

جدول عادی

افقی:

۱ - از مشتقات مواد نفتی - توانایی و مهارت
۲ - رغبت بانوی باردار به خوراکی‌ها - واحد بوکس - قهرمان شاهنامه که برای اثبات بی‌گناهی از آتش گذشت
۳ - نشانه اختلال گوارشی - اتاق راه‌آهن - نیمه‌گرم
۴ - رقیب جری! - قورباغه درختی - سرها و اصول - برجستگی ته گیوه
۵ - شله - شبیه آلبالو - شهر استان یزد
۶ - خوش‌چهره و خوشگل - اشاره کردن - ضمیر غایب
۷ - یار «دستک» - بستن منفذها برای جلوگیری از نشت آب و غیره - شبگرد
۸ - مقابل «اکثریت» - یکی از عناصر شیمیایی در جدول تناوبی - نظریه‌ای در فیزیک
۹ - کیسه چرمی - کرم بافنده - سقف ریخته
۱۰ - مرطوب - یرقان - شماره نامه‌های اداری
۱۱ - مورد نیاز یا حتمی - جدا کننده حق از باطل - همایش جهانی
۱۲ - شادمان شدن - پاکی، بی‌آلایشی - نوعی شلوار - مگر
۱۳ - غافل، بی‌خبر - امری که واضح و ثابت شده - جوانمرگ و نامراد
۱۴ - به حد مطلوب نرسیده - دریای سرخ - فرشی شبیه پلاس
۱۵ - ورزشکار دوبنده‌پوش - هَشت‌پا

عمودی:

۱ - رنجی فراوان بردن برای نیل به مقصودی - سرد مطبوع
۲ - کاشکی - تهیدست، ندار - آهسته
۳ - رسم کننده - سخنِ کنایه‌آمیز - خبر شادی
۴ - بنای حکومتی قدما بود - چهارچرخه - زاییدن - بسیاری
۵ - وسیله ذوب لحیم - علم مطالعه گذشتگان - تخم‌مرغ فرنگی
۶ - مساوی عامیانه - وبا - سوءظن
۷ - کشتی جنگی - گلر سپاهان - سنگینی، هیبت
۸ - کال - علف باید به دهن.... شیرین بیاد - قابل فهم
۹ - پارگی جزئی فرش - پراکنده شدن - سطح و ظاهر ساختمان
۱۰ - مأیوس - ظرف کباب‌پزی - صورت، سیما
۱۱ - خاک مرغوب - سفید روشن - بستانکار
۱۲ - هیولای داستانی - به‌وسیله - مقیم، بی‌حرکت - قبال
۱۳ - همراه غذا نوش جان کنید - ترشرو و گرفته - گروه ویژه
۱۴ - از پسران فریدون - دندانی در دهان - درخشندگی و فروزش
۱۵ - سنگی شبیه عقیق - ستاره‌شناس و پیشگوی معروف

جدول ویژه

افقی:

۱ - زمین‌ساخت - فیلم مهدی صباغ‌زاده
۲ - سقف ریخته - روی پاکت پستی بجوئید - پایه‌ها
۳ - شعر - کشوری در منطقه خاورمیانه - پشت‌گرمی
۴ - پارچه دریایی - من و شما - شب اول زمستان - محجوب
۵ - جشنواره فیلم - نام پسرانه - چند اسیر
۶ - جنگل درختان سوزنی‌برگ مناطق سردسیر - استخر طبیعی - صدای تمسخر
۷ - تاکنون - معروفترین رشته اسکی - امر به نالیدن!
۸ - جمع وصیت - امر به تاختن - فیلم داریوش فرهنگ
۹ - لطیف - رود ایرانی - شمشیر تیز و برّان
۱۰ - هواپیمای سریع‌السیر - موکت - ابزاری در نقاشی
۱۱ - زنگوله - کلام ضرورت - نت اول
۱۲ - پژمرده - ناچار - سعی - مارکی بر گوشی
۱۳ - نژاد - از تقسیمات کشوری - نام زنانه خارجی
۱۴ - زن همنشین - زن شوهر مرده یا طلاق گرفته - با پریدن آن برق می‌رود
۱۵ - کتاب «کورادو آلوارو» - یکی از دوره‌های زمین‌شناسی

عمودی:

۱ - دانشمند ژاپنی - توانایی
۲ - طوفان همراه برف - مدد - فرآورده های شیری
۳ - اثر سوختگی بر پوست - دوقلو - جمع دسیسه
۴ - دعای زیر لب - پزشک عالیقدر ایرانی - جنس خشن - استوار
۵ - دختر گشتاسب - سستی در کار - معاون هیتلر
۶ - ضمیر متصل - حرف یونانی - نوعی ماده در پزشکی
۷ - اغما - دریای اروپا - هزاردستان
۸ - قاصد - سال پیش ادبی - ابتدایی
۹ - نوعی ادویه - سلاح ضد تانک - خمیده
۱۰ - بی‌چیزی - مهربان‌تر از مادر! - اشاره به ذات حق
۱۱ - بزرگ‌مرد - وسیله‌ای برای تصویربرداری از سندی کاغذی - طبق تشریفات
۱۲ - سوی دیگر - طریق کوتاه - همبستگی و یکی بودن - بجا آوردن عهد
۱۳ - کافی بودن - عابد - اصلی‌ترین شخصیت فیلم‌های رزیدنت ایول
۱۴ - شرکت ایرانی تولید کننده ادوات و سازه‌های فلزی - فیلمی از «جو رایت» - دهری
۱۵ - ورزش خیس! - دو گیاه آرامبخش

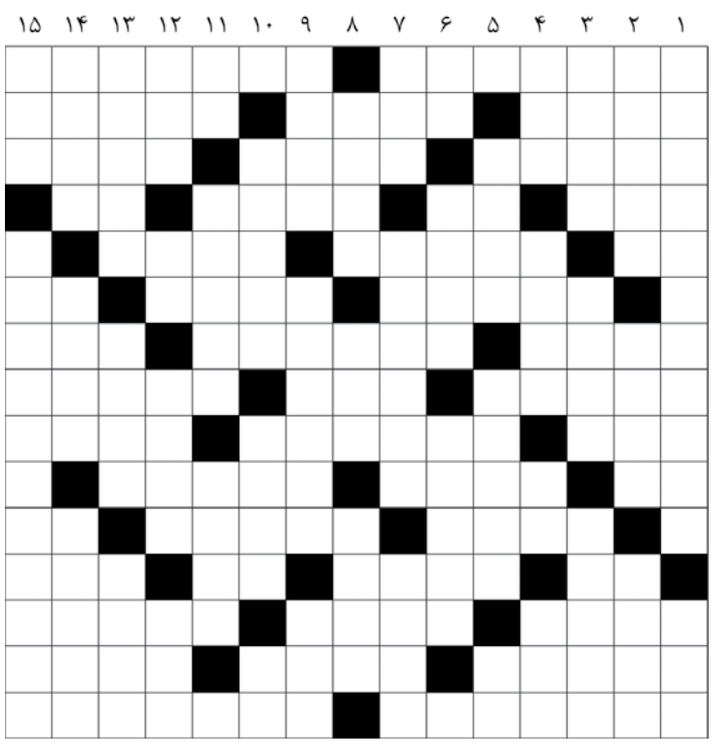

حل جدول عادی شماره ۸۸۱۴

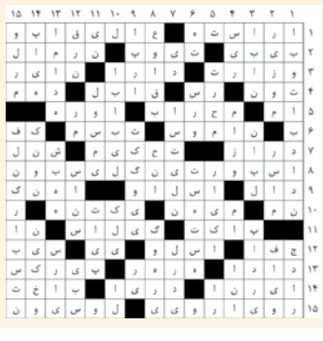
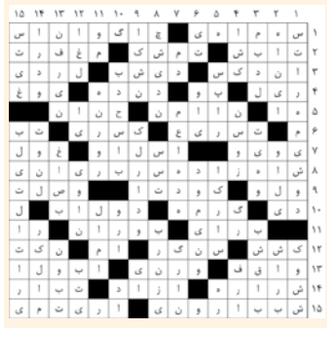
حل جدول ویژه شماره ۸۸۱۴